

Možnost 126

© Sh 2016

Marie vychází z jeskyně

zima 2015/2016

obsah:

Na počátku Nic	3
Zápisky nedopracované	5
Žijeme ve Stínadlech	7
Dneska mi ani doutník nechutnal.	10
Poděkujme našim nekorektním předkům	12
Sám sobě Maslowem	13
Zakalkulujte smrt	14
Z dopisu	15
Trefit to podstatné	16
Výtvarný doprovod	17
Tři náhodné filmy	22
(Samuraj, Muž z Hongkongu a Hvězdný prach)	
Příloha: Co s vědou a technikou?	27

Na počátku je situace, kdy člověk neví co by. Vím to: nevím co by. Přecházím, nevím, nespočinu. Nic, co se nabízí, není tu dost dobré. A je to stále silnější Nic. Nic. Odpověď se nenabízí, protože není otázka, ještě pořád nezazněla. Chcete odpověď? Nic. Kde je otázka? Jak by to bylo prosté, kdyby stačila otázka „Co?“. Ale nestačí. Pořád Nic, a pokud něco, tak právě to něco, které přijde, přijde pozdě, alespoň z hlediska toho, co je teď, se to tak jeví. Nic, to je odpověď na otázku, která přichází pozdě, na špatně položenou otázku.

Nevím, co chci. Chci něco jiného než Nic - chci mluvit k věci. Ne jen tak. Ale od věci se všichni odvrací a ani já se u ní často neudržím. No zkus to, zkus mluvit k věci. K té správné věci. A najednou - Nic.

Všichni se tváří, jako by Nic. Jako by Nic bylo samo sebou. Ale cosi se ohlašuje skrze Nic. Ohlašuje se To. To pravé. To, co je právě nyní správné vyslovit. Třeba se mi to povede.

Ber - Ber

Beran Jan Kamený Ujezd
Zahrádni 407 983 64

Beran Jozef Čtyři Dvory
Na Zlaté stoce 661 683 32

Beran Jos.
Kamený Ujezd 31 982 05

Beran Jos. Novomice
Hlubočká 354 844 83

Beran Otto Suchá Vrbna
Nezamlová 1529 688 95

Beránek Eduard
J. Plachty 10 787 11

Zápisky nedopracované I

Jde to. Kdyby to šlo pořád, skončili bychom u upachtěného hokynářství.
Co není naléhavé sdělení, nestojí za zapsání. Regula ruku ohnula.

Dlouhou dobu jsme žili v přesvědčení, že některé věci „platí“, jsou samozřejmé, jsou součástí něčeho jako „přirozenost“. Jenže právě tuhle přirozenost si vzali na mušku osvícenci už od konce osmnáctého století a my jsme ustoupili tak daleko, že už po přirozenosti v původní slova smyslu není ani památka. Památka ve smyslu toho, co nám zůstalo z minulosti. Bráníme kulturu jako „svůj“ produkt, „svoje“ dědictví, a hledáme stopy přirozenosti, snažíme se být citliví na projevy přirozenosti ve světě. A ptáme se: co je to za přirozenost, když je tak snadné ji opustit, ztratit?

K přirozenosti jsme byli dovedeni a byla to dlouhá cesta, obrazně bylo na počátku vyvolení Abrahama, Jákob, Ezau, zrady bratří, Egypt s jeho magií a Josef s jeho jistotou Boha jako Boha toho, co bude. Ale tato jistota nevedla po několika generacích nikam jinam než do otroctví a pak musel přijít Bohem vynucený útěk, průchod mořem jako okázalé pokoření toho, co má „fungovat“ – a následných 40 let bloudění... Je to dlouhá a dramatická cesta, ve které nás Bůh učil přirozenosti – učil nás ji vidět, vnímat.

My, otroci v zemi egyptské, se proto můžeme poučit o tom, co nás čeká.

Zápisky nedopracované II

Přirozené právo – doba soudců – rozsouzení tam, kde je spor. Odkud se bere respekt k rozsudku? Z respektu k tomu, kdo má Moc danou posláním, moc mojžíšskou. Králové mají pouze moc vykonat. Po moci konat se stýskalo Izraelitům, a tak dostali Krále – proto nejsem monarchista. Nechci konat, chci být veden. Jsem ctitel doby soudců. Tchán Jitro, midjánský kněz, přinesl Mojžíšovi tu světskou moudrost: k Bohu se nemusí s každým prdem. To je kultura, ve které spravedlnost je v rukách lidí. V té mohou být lidé doma.

Svoboda má smysl jen jako svoboda ke spravedlnosti. Spravedlnost je přirozenost, po které toužíme.

To, co se dá očekávat, vyplývá z přirozenosti hledané a nikoli z práva daného, někým vynuceného. Státu je třeba dát, co jeho jest, a v lepším případě vytváří takové nebo onaké podmínky pro hledání a dosahování spravedlnosti.

Stát je nepřirozený.

Žádný psaný zákon není zcela „přirozený“, už pro svou po-babylonskou řeč. Ani desky Desatera se z toho nevyvlečou.

Žijeme ve Stínadlech

/věnováno přátelům, kteří věří na instituci krále/

Jen já tu stojím v Myší pasti sám
Nevím co s ježkem v kleci dělat mám

Počátek vypadá jednoduše. Rychlé šípy jako nezávislý pozorovatel vstupují do Stínadel a setkávají se s otázkou, která je jim nepochopitelná: Koho volíš? Losnu nebo Mažňáka. A autor knihy nakonec přiznává, že z takové otázky není úniku, sám na ni odpovídá, protože jeden, Losna, je sice přímý, ale naivní a slabší, neschopný konkurovat, a druhý, Mažňák, je silnější, ale jedná amorálně, jedná se skrytým záměrem a s využitím prostředků svého otce, Tleskačova mistra, který kašle na ježka v kleci, jde mu o vlastní podnikatelskou ambici.

„Koho volíš, Losnu nebo Mažňáka?“ Rychlé šípy se prozrazují, když jejich odpověď zní „třeba Bahňáka“. Ve výsledku totiž jde Rychlým šípům o totéž, co Mažňákovi, o ježka v kleci, protože i oni ví, že ježek je skrýš. Losna je outsider, je tu pro Foglara do počtu, protože ježek je pro něj „pouhým“ symbolem, zato pro Mažňáka i Rychlé šípy je tím, co skrývá návod na úspěch. Nejde jim o tajemství. Nechtějí ježka, chtějí to, co z něj získají, co mohou získat jen z něj.

Ve výsledku je tedy dvojice, ve které volíme, jiná: Rychlé šípy nebo Mažňák: Rychlé šípy se vůbec nesnaží respektovat rozvrh hry – prostě chtějí ježka získat a také ho získají – ale pozdě, prázdného, a protože pro ně nic neznamená jako symbol, je pro ně také v této podobě bezcenný – Stínadla jsou jim cizí. Přicházejí využít Stínadla, jejich bohatství, rozumí jen plánům budoucího technického úspěchu, přicházejí vykrást jejich symboly a ponechat je mrtvé a prázdné budoucím asanacím a světlým zítřkům, ve kterých již o nic nepůjde.

Beran Otto Suchá Vrbn'	
Nezvalova 1529	688 95
Beránek Eduard	
J. Plachty 10	787 11
Beránek Jaroslav, Petřidomí	
Dělnická 11	48 70
Beránek Josef	
Borovany 303	95 03 06
Beránek Karel, Oslav	
Hlíneček 1672	693 93
Beránek Rukostav MUDr.,	
U Trojice 29	4171

Podíváme-li se dnes na svět, pak nám z původně jasně hodnotově orientovaného rozvrhu „západního“ světa při bližším ohledání zbudě něco podobného. Vy všichni, co se tváříte jako liberální Rychlé šípy, i vy, co se snažíte stylizovat jako náckovští Mažňáci, připusťte si, co platí o Limonádovém Joeovi, o onom apoštolovi korektnosti a equality: lump a nebo hrdina, všechno jedna rodina. Koho dnes chcete volit? Existuje ještě vůbec nějaké „menší zlo“?

Komu ještě jde o ježka v kleci samého? O ježka v kleci jako tajemství? A vy, hodní katolíci, vy Losnové při zdi, říká vám něco ježek v kleci? Vzali vám ho, a tak nastavte druhou tvář a hlavně se neptejte „o co jde“ ve Stínadlech, v té zemi po pádu.

Ježek v kleci? Jde o symbol důvtipu a kreativity, symbol našeho uvnitř a vně, které je otázkou par excellence. O symbol jistoty i záhady. Čím by byl ježek bez klece? A proč má ježek ostny, které trčí z klece jako vzpomínky z uzavřené minulosti? Trnová koruna sama.

A kdo z nás ví, „co s ježkem v kleci“? Kdo ještě nezapomněl, že jde o jeho „držení“, které je propůjčováno, o status, o protiklad plebejství? Královská koruna, žezlo a ježek v kleci místo zlatého jablka.

Dneska mi ani doutník nechutnal

Kouřil jsem ho tak, jak člověk jí, když nemá radost z jídla. Jen si něco nastrká do žaludku, aby dal sám sobě pokoj. Chtěl jsem psát článek o radosti z kouření, a než jsem začal, už vidím, jak je to vlastně nedosažitelně složité. Nemám rád některé kuřáky, nemám rád cigaretové vajgly z filtrů, nemám rád snadnost, s jakou se z krabiček vytahují ty patrony na tabák, které se začaly vyrábět za první světové války jako střelivo, nemám rád, když se věci zvracejí ve svůj protiklad a jsem toho stále znovu a znovu svědkem. Ano – jsem za úplné ukončení výroby cigaret. Jsem za ukončení výroby hamburgerů a zavření všech fastfůdů a kebabů. Ze všeho, co je snadné, je mi na blití, ale vím, že ani zákazy by to nevyřešily. Zákaz snadnosti. Zákaz zrudné samozřejmosti mainstreamu. Ale jak to zařídit?

Zákaz kouření? Jen malý obláček v té umělé mlze oblbování.

Zase se vracím k pradávne zkušenosti z doby, kdy mi bylo patnáct, zupák v hodnoti tělocvikáře na mě řval a já jsem věděl, že to nebude zadarmo, ale že si budu dělat věci po svém. Kompromisy? Ještě tak jsem ochoten mlčet. Ale nemlčím.

Kouřil jsem doutník a leccos se mi honilo hlavou – především směšnost všeho usilování a únava z malosti s andělskou tváří. Nevolnost z prázdna, které se roztahuje po světě.

Dneska mi ani doutník nechutnal, dám si do zítřka pauzu, budu přerovnávat věci z jedné strany na druhou, abych s tím neměl nic společného.

Bor - Bor

Beránek Václav
Na Nabřeží 10 6437

Berger Jan
Stuhovského 19 6300

Bergerová Marie
Plav č.p. 47 98909

Bergerová Vlasta Křižské dvory
Jivovcova 6 84766

Bercha Václav Rožnov
K. Lavičky 667 78626

Poděkujme našim nekorektním předkům

Měli bychom jim poděkovat.

Poděkujme našim předkům, že vybili spousty civilizací, ve kterých byly běžné lidské oběti, že byla násilím vymýcena řada skupin, jejichž náboženství vytvářelo takové výlučnosti, pro které nebylo možné přijmout zásadní křesťanský předpoklad, že všichni lidé jsou si před Bohem rovni.

Ó, jaké to bylo barbarství a sebestřednost Evropy, ta zavrženíhodná představa o nadřazenosti své vlastní kultury! Hrůza. Jaké ochuzení kultur v „globálním pohledu“! Ale já za to vše děkuji, děkuji všem španělským a portugalským kolonistům, ba i těm popleteným kalvinistům utíkajícím z Evropy za to, že Ameriky nejsou indiánskými kontinenty, děkuji všem, komu se totéž podařilo v Tichomoří a v Africe. Jistě je netolerantní upírat kanibalům srdce jejich nepřátel, ale děkuji všem agresivním Evropanům, že to s pomocí své síly a vojenské převahy celé národy alespoň na čas odnaučili a dovedli je držet dostatečně zkrátka, aby je na kanibalismus přešla chuť. Ano, souhlasím, je třeba celé epochy sebestřednosti Západu, aby se z těchto svých činů omlouvala všem potomkům postižených, násilím inkulturovaných. Jen se obávám, jestli už se v Africe zase kanibalismus neprovozuje, a nevím, jestli kdekoli na světě nevznikají kultury, k nimž patří obřadné zabíjení lidí, nevím, jestli už té korektnosti nebylo až příliš.

Já našim nekorektním předkům děkuji. A děkovat by jim měla podstatná část lidí v polovině světa. A pokud ne, jsou to pěkní nevděčníci.

Sám sobě Maslowem

Byl to Teilhard de Chardin, který nabídl západním intelektuálům, kteří se považovali za křesťany, že si musí osvojit a zamilovat tu podobu člověka, kterou vytvořila západní věda – myšleno sociologie a psychologie. A překvapuje mne dodnes, jak se tento jeho návod osvědčil. Stále znovu nechápu, jak mohou i docela chytrí lidé předpokládat, že člověk „tak nějak funguje“, jako ostatně všechno prý „tak nějak funguje“.

Vyšlo to na Maslowa, ale je to zástupná role. Kdyby Maslow napsal „takto se lze dívat a takto lze vykládat něco, co je ve své povaze tajemný vnitřní život člověka“, tak bych se nehádal. Ale on podle mne prezentoval svoji práci tak, že v rámci analýzy potřeb člověka identifikoval tuto strukturu jako „jsoucí“. Kdykoli se na ní jde odvolat. Jako i ostatní guruové v tomto oboru vytvořil uzavřený systém, jehož ambicí je vysvětlit „jak to je“. Ale Maslow je jen vrcholkem ledovce.

První, kdo tohle schéma zavedl, byl Weber: popřel v člověku a v jeho životě s druhými tajemství. Deklaroval, že chování člověka a společnosti lze studovat tak, že se tímto studiem dochází k objektivním výsledkům. Paradoxně ano: objektivním výsledkem je manipulovatelnost většiny lidí podle statistických výsledků takových analýz. Po více než století takového studia je společnost zcela bezbranná vůči reklamě a mediální masáži, izolovaní jednotlivci již ve většině nemají ambici být „lidé“, zhlédli se v modelech, podle kterých sami čas od času mohou vyložit „jak fungují“. Jak snadno se zbaví odpovědnosti, když ví, co proč dělají!

To mě štvě nejvíc, protože to není jen model „Člověk člověku Maslowem“, ale model ještě horší: „Člověk sám sobě Maslowem“.

Bože, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.

Zakalkulujte smrt!

Ti, kdo obchodují s penězi, dobře ví, s jak podivnou komoditou si zahrávají. Vědí, že na tuto komoditu má podstatný vliv smrt dlužníka (a nebo likvidace právnické osoby) a že v investici na budoucí příjmy (v půjčce předem nekryté) je zakalkulována smrt jako riziko. A její podíl, podíl tohoto rizika na celkovém objemu obchodu s penězi, je čím dál tím větší.

Ekonomika má v sobě zakalkulovanou nicotu a smrt, jen ji neustále drží „na distanc“, v tom, co je dostatečně budoucí, abychom na to nemuseli myslet.

I proto nabízí spotřebu – anihilaci teď a tady, dokonce „na dluh“. Konzum je v tomto smyslu akceptací skryté „smrti zaživa“ ve společensky přijatelné formě.

Z dopisu

Milý L.,

zásadní a nedobré věci se už dějí dlouho, celý tenhle scénář je přeci alespoň deset let starý, a já se docela bavím, jak teď kdejaký intelektuál „objevuje Ameriku“, resp. objevuje stinné stránky Amerického (a skrze Ameriku finančního) globálního mocenského diktátu.

Tohle mne moc nezajímá, jako vždy tak i tentokrát se to vymkne z rukou těch, kdo si myslí, že mají moc. Na každý vůz, který je v pohybu, se nabalují hejna pijavic, cizopasníků, blbů, kteří nerozumí tomu proč, ale myslí si, že ví „jak“... na to vyžrát. Zkrátka buď se to zastaví, nebo se to vykojí, zvrhne. Nemám z toho radost, ale on si to Pánbůh srovná. Bude to bolet? Asi ano.

Manipulace: ano, to mě štve, když vidím, jak jí podléhají i lidé, které mám rád, a jak „to žerou i s navijákem“, chtějí souznít s většinou, nechtějí přijmout nepohodlný, ne-mainstreamový „neklid“, bojí se o vlídný, pracně postavený svět s hodnotami a cíli tak dobře ukotvenými ... právě v té přetvářce.

Ale ani to mne nerozpláče.

Nikdo mi nikdy nesliboval, že budu žít v ráji, a já jsem nikomu nesliboval, že se budu snažit z toho všeho tady ráj udělat.

Trefit to podstatné

Papeži Františkovi byla věnována jedna celá Možnost. A přeci se mi zdá, že nebylo řečeno to podstatné, stále jako by mi něco unikalo, něco, co se mě nejvíc „dotýká“.

Je to novoosvícenec s typicky konfuzním myšlením, manipulativním jazykem? I kdyby, i přitom může být dobrým papežem, protože třeba právě tudy nyní vane Duch. Leze do ... mocným tohoto světa? Lhostejno, třeba je to právě nyní ta jediná cesta a ani se v tom nemusí vyžívat. Koneckonců je pomazaný, má odpovědnost.

Ať je to jakkoli, Bůh dovede kdejakou pitomost a ujetost využít ve prospěch svého celku dějin spásy, a dokonce se jeví, že nechává „ty mocné“, aby vodili lidstvo všemi stokami světa.

V něčem je třeba svojí odpovědnost převzít. A to platí i pro mne. Mým zájmem je odpovídat na výzvy, tj. ukazovat svět tak, jak se mi jeví skrze můj nástroj myšlení, cítění, intuice – a toho všeho dohromady spojeného zkušeností. V něčem je tu problém můj. Štve mě, že po Benediktovi, který mi byl v mnoha ohledech blízký, se vše zvrátilo ve svůj protiklad a papež mluví tak, jak mluví? Jistě je v tom něco mé vlastní ambice a dělalo by mi dobře, kdyby mi „doba dávala za pravdu“, ale není to to hlavní.

Je to těžce sdělitelné, ale v tomhle ovzduší se „špatně dýchá“, Františkova řeč dusí. Čím, jak? Zakrývá něco podstatného ve světě. Už vlastně vůbec nejde o to, co František říká: snad právě to byl cíl. Každý dobře ví, CO si z jeho beztvarých slov sám může vzít. A stín takové zvrácené řeči padá na svět jako deka. Jistě: milosrdenství – ano, to je Ježíšovo slovo. Ale evangelia jsou čtyři a takových motivů je v nich víc. Milosrdenství chci, ne zákon, proč ne. Ale zkuste to: pamatujete si z papežových kázání ještě něco jiného, něco, co byste dokázali v krátkosti přetlumočit svým nevěřícím kolegům jako Františkovu interpretaci základního křesťanské poslání ve světě?

Výtvarný doprovod

této Možnosti tvoří části více než třicet let starých grafických listů. Přibližně stejně starý dopis o jejich vzniku, mírně upravený, je sondou i nyní odkrývající vrstvy sice dávno překryté, ale v jistém smyslu aktuální jako mnoho ze zasutých skutečností; Vše bude zapomenuto, ale nic se neztratí.

Milá PNČŠ

Převzato z Možnosti 26, jaro 1984

(mírně upravený text)

Omlouvám se, že ses stala jednou z mých fiktivních „vrb“, tedy člověkem, jemuž adresuji svoje jen zpola soukromé úvahy. Tento můj způsob vyjadřování není náhodný, a i když byl často jen znouzectností, je svým způsobem neocenitelný. Člověka při tomto způsobu vyjadřování nic nesvazuje – může se odkázat na to, co je osobní, i na to, co je obecné, může ukázat něco ze svého vzrušení i ze svého odstupu, něco, co by se ve studeném konstatování ztratilo, nebo dokonce co by jinak „neplatilo“.

Zmocnilo se mne před nedávnem ohromné vzrušení, které nepolevilo, dokud jsem nevytiskl poslední list – ale od začátku:

Vždycky jsem se zajímal o přechod od rukopisu k typografii. Rukopis je něco nedocenitelného. A proto mě také štvál strojopis se svojí čtvercovostí, ve které jsou písmena umístěna na stránce. Dojem ze strojopisné strany je přesně opačný dojmu z rukopisu: totální umrtvenost, bezmezernost, nesvoboda. Strojopis, to je determinovanost v mřížce (posun

Bercha Václav Rožnov
K. Lavičky 667 78626

Beritová Alena, Rožnov
K. Lavičky 661 79754

Berka Alois
Žižkova 12 79525

Berka Václav
U Trojice 27 68854

Bernard Bohuslav
Bezručovo nábr 9 59235

Bernas Petr, Ing.
Pod letárnou 7 5030

válce je po každém úhozu stejný). Rukopis je naproti tomu citlivým, nezjednodužitelným odkazem k autorovi... Něco z bohatosti rukopisu ale přeci může zachovat i tisk! První sazby jsem vyřezal dávno před tím, než jsem vůbec něco věděl o Váchalovi. Tvar písmene jsem odvodil zobecněním běžného písmene mého rukopisu a každé písmeno řezal zvlášť do lina. Na stránce (stejně jako v rukopisu) tedy nejsou žádná dvě písmena stejná. Jednotlivá písmena jsem pak „sázel“ na lepidlovou plochu, nikoli do rámečků, takže jsem v obtazích mohl výsledný celek dotvarovat do „skororukopisu“ v grafickém listu.

Epištola sv. Jakuba a Reynkova báseň „Poznámky o potopě“, které takto vznikly, otevřely ale přede mnou problém charakteru naprosto nového: co tisknout? To není problém malé fantazie nebo nedostatku materiálu. Nesouhlasím ale jak s koncepcí Váchalovou (asi proto, že nejsem mystik), tak s běžným pojetím bibliofilie jako víceméně estetického arte-faktu, na který se povýší takový text, který si to nějak „zaslouží“. Objevil se mi jasný požadavek na text, který jsem chtěl ve svém rukopisu „sázet“. Musel být takový, aby v něm bylo každé písmeno nenahraditelné a nezbytné. Tím, že jsem vytvořil nástroj, který přenesl hodnoty rukopisu do zobecňujícího tisku, obnažil se mi problém znehodnocení komunikace, který je způsoben a zároveň zakrýván všestrannou sterilitou strojového tisku a strojopisu. Píši-li dopis, má můj projev nezjednodužitelnou hodnotu v komunikaci mezi „mnou“ a „tebou“. Rozšířím-li tuto úroveň na ruční tisk, pak vynikne zjištění, že mohu takto tisknout jen to, čím potenciálně komunikuji s každým; chci tisknout jen to, co má platnost při rozhovoru mezi mnou a kýmkoli. Ale já v Možnosti hledám konkrétního čtenáře. Dlouhou dobu jsem nedělal nic – a na různých textech jsem si znovu a znovu uvědomoval, že „tohle za vytištění nestojí“, resp. „nestojím za tím v té rovině, kterou by takový tisk nastolil“.

Ale teď o onom vzrušení, abych to samým uváděním nezakecal:

Byl jsem osloven telefoním seznamem – a žádná sazba! Během čtrnácti dnů jsem vyřezal

v kuse tři desky textu, úvodní a závěrečný list a během pár dní vše vytiskl. Telefonní seznam je přesně to, co v tento moment splnilo moje požadavky, každá litera je zde nenahraditelná – jako identifikující číslo, a nebo jako jméno osoby, místa. Jan Beránek, Suché Vrbné. Každá litera je nenahraditelná a přitom se jen zdánlivě jedná o plochou informaci, neosobnost, naopak. Výsek, který jsem vybral, má svoji poetičnost, je za ním reálný život, historie, dané místo se svými jmény a názvy... zvýrazněno ještě křechovitostí mého rukopisu (navíc podtrženou řezbou v linu) je to přesně takový soubor zdánlivě nahodilého a nenahraditelného, který jsem hledal.

Mé vzrušení pomalu opadá, je možné, že za pár měsíců se na celou věc budu dívat skeptičtěji, kritičtěji – ale nevdí. Musel jsem se jen podělit o pocit, že cosi vzniklo, o příběh.

Bez - Bez

Berňák Jan, Ptákovice
Zliv 331 933 64

Berňák Stanislav
Čečova 50/a 595 81

Bezdek Fr. Ing
Polní 16 695 61

Bezdek Fr., Kamený Újezd
Nádražní 212 983 42

Bezdek Jan, Čákov
mlýn Poděbráz 9 921 85

Bezoušek Jar.
Srubec 186 4407

Tři náhodné filmy

Jeden náhodný film

Samuraj Alain Delon na začátku chladnokrevně realizuje svůj kontrakt – vraždí člověka, kterého vlastně nezná. Měl kontrakt a zálohu. Jak jinak ve světě kontraktů. A pak přichází zápletky, mimo jiné v tom, že nedostane doplaceno – i když kontrakt naplnil. To samozřejmě vychyluje celou věc z rovnováhy. Vrah se mstí, nakonec dostává doplaceno to, co mu podle kontraktu patří a dostává další zakázku – jen nevíme, kdo je tentokrát určenou obětí. Nebyl by pro něj problém kontrakt naplnit (zavraždit), ale chová se tak, aby to byl naopak on, kdo zemře, a tak, aby se určená oběť dozvěděla, že „byla na řadě“....

Samozřejmě že film sleduje ještě několik dalších „rovin“, ale ta ekonomická je zde velmi důležitá. A s ní otázka, proč namísto určené oběti vraždí objednatel?

Ani největší samotář není sám, nežije bez vztahů. Ani nejlepší hráč karet nemá vždy a vše pod kontrolou. Směšnost takového pokusu tu prezentuje policie – která ani s celým týmem slídičů nedokáže vraha sledovat. A příběh by také bez vztahů neměl žádný smysl. Pokud by vrah jednal jako profesionální dodavatel služeb, nebylo by co filmovat. Naopak. Je zde ještě jiná rovina než obecné přikázání, že smlouvy mají být plněny. Ve světě jsou nejdůležitější ta jednání, které nejsou založena v kontraktech. Chladný nájemní vrah, u kterého nelze postřehnout žádné ne-profesionální projevy, je osobou, která je v posledku vedena představou o správnosti jednání. Vzepře se objednavce – a přitom ví, že existuje společný zájem mezi těmi, kdo mají moc peněz

(mohou si zaplatit jeho vraha) a kdo mají moc zákona (chtějí ho dostat za mříže). Ví, že z tohoto sevření nemůže uniknout.

Policie z toho vychází dost špatně: hledá vraha, ale neptá se na to, proč vraždil – to je jasné – protože dostal zapláceno. Ani jednou zde z úst vyšetřujícího policisty nepadne otázka, kdo vraždu objednal, proč. Vyšetřovatel potřebuje dopadnout a usvědčit vraha – a dívčina, která vrahovi poskytuje (falešné) alibi, policistu roztomile usvědčuje: „Chcete, abych to na něj hodila a vše pro mne bude OK?“. Vlastně ano – i když sama má „máslo na hlavě“, v tomhle má pravdu. Vyšetřující policista se neptá „proč“. Především potřebuje, aby se celá věc uzavřela. To je zase jeho kontrakt. A tak se tu ve zdánlivě chladném a ve své povaze hnusném filmu vedle sebe staví ti, kdo ve světě peněz prostě „fungují“, a ti druzí (ke kterým se ve svém posledním kousku postaví i nájemní vrah), totiž ti, kdo skutečně žijí. Vrah si vysypal náboje z revolveru – jaký to výsměch všem, kdo chtějí mít jistotu, všem, kdo se drží... kontraktů.

Druhý náhodný film

Muž z Hongkongu

Nuda miliardáře Belmonda? Bláznivá komedie bez nároku na jakoukoli myšlenku? Domnívám, se že to téměř jistě bylo cílem, ale nepovedlo se to. Je tu klíčem moudrost východního „guru“, který rozehrává celý příběh? Nikoli, nic není „jen hra“, nic není „jen v duši“. Peníze dávají ve světě do pohybu zlo. V Tibetu jde ještě „jen“ o bláznivá dobrodružství, ale „mistrovi“ se vše vytrhává z rukou, právě pro moc peněz. Peníze nejprve vnášejí bláznivé prvky, prvním z nich je karikatura „ochránců“ vyslaných pojišťovnou. Jistě, příležitost pro celou řadu gagů, ale i tady se ukazuje povaha smlouvy:

v okamžiku, kdy „vyprší“ doba kontraktu, nechávají svého bývalého klienta na pospas smrti. Zištná matka snoubenky? Opět jen karikatura, ale mimo jiné právě skrze ni na scénu vystupuje opravdové zlo: věc je tak velká, že se dostává do pohybu víc zla, než by se dalo čekat: tlustý šéf gangu, který má vraždu zajistit za podíl na pojistce, jde tak daleko, že usiluje o smrt zcela nad rámec kontraktu. Nesnese fakt, že „prohrál“. To není jen věcí „stavovské cti“ nebo špatné reklamy. Vůle zabít, prokázat schopnost rozhodovat o ne-bytí druhých tu šéfa gangu drží ve své moci až do sebezničení.

Jistě, jde o crazy-komedii, ale je to čistý příklad běsnění, které je způsobeno snahou o kontrolu nad světem, nad životem a smrtí druhých. Při vši bláznivosti jde o odkrytí zla tak zásadní, že závěrečný „propad zpátky do nudy“ působí jako gag jen proto, že je velmi krátký a režisér z něj okamžitě utíká k písmenům „The end“. I do bláznivé komedie se v důsledku kontraktu na zabití dostává víc, než by tvůrci chtěli. Na rozdíl např. od „Muže z Ria“, kde opravdu „o nic nejde“ – jen o to, včas se vrátit do rutiny vojenské služby.

Třetí náhodný film

Hvězdný prach

„Ty neznáš...ten film?“ Děti a teď už i vnuci se občas diví mé neznalosti něčeho „tak zásadního...“

Dobře, nohy do peřiny, počítač na kolena... a dlouhá, předlouhá zeď už mi odděluje svět, kde ve svých slastech i strastech žijí lidé, od světa pohádek, kde platí kouzla, kde svalnatí chlapi ve vzdušném korábu loví blesky a kde stárnoucí čarodějnice touží po znovunabytí mládí, k čemuž jim může posloužit srdce vyrvané... padlé hvězdě. Jedna taková do světa kouzel spadne, a jedno „přeshraniční kouzlo“ jí do cesty postaví syna obou světů.

A vynecháme-li všechna kouzla, i ta vtipná a objevná, i ta, která si dovedeme tak či onak vymyslet sami, překvapí nás, jak je tahle hvězda „nehezka“. Je snad „sličná“ – ale až příliš soustředěná na sebe sama. Vlastně je nám jí líto jen proto, že je tak bezbranná a vůbec neví, kdo všechno jí usiluje o život. Samozřejmě že syn obou světů o ni má zájem také veskrze zistný – slíbil padající hvězdu jako důkaz lásky nějaké krasotince ze světa lidí, namyšlené, hloupé, ale krásné v jeho očích. Jenže jak spolu cestují, nacházejí cestu nejenom „někam“, „k cíli“. Jdou „spolu“ – a být spolu znamená víc, než to na první pohled vypadá. Jsou spolu tak, že na sebe zpočátku pouze „berou ohledy“. A naučí se tak postupně žít jeden pro druhého. Jeden od druhého se učí skutečné lásce. Hvězda už není tak studená a odpudivá, usmívá se, je vlídná – a při vší odlišnosti těch dvou jsou „dohromady“ stále krásnější. Jdou ke zdi mezi světy, překonávají nástrahy a znovu upadají do léček... aby se nakonec ukázalo, že padlá hvězda nemůže vstoupit do světa lidí. Její princ s ní zůstává ve světě pohádek, (jak jinak by mohl být dítětem dvou světů, kdyby se včas neukázalo, že je skutečný princ?). A jejich děti jsou děti země, pohádek a nebes, a zeď už není tak nepropustná, jako dřív...

Jo – není nad optimistický závěr Možnosti!

Bezdek Fr., Kawčany újezd
Nádražní 212 98342

Bezdek Jan, Čabov
mlýn Poděvřez 9 92185

Bezoušek Jar.
Srubec 186 4407

Bezpalová Marta
U tří lvů 5 72075

Bayer Fr.
Jeremiášova 69344

Bezpalec Fr.
U elektrárny 2 68633

Bezpalec Pavel, Lišov
Reinerova 3 94363

PŘÍLOHA

Co s vědou a technikou?

Úvod

Marcello Pera shrnul v předmluvě k Ratzingerově knize „Evropa Benedikta z Nursie v krizi kultur“ problém, který otevřel Galileo: jak nakládat s neshodami mezi tím, co obsahuje Písmo, a tím, co poznáváme skrze přírodní vědy? Pera předkládá klasický model, podle kterého je možné buď a) Písmo, pokud je správně interpretované, se shoduje s vědeckými zjištěními, protože věda odkrývá Stvoření tak, jak skutečně je, nebo b) Písmo a věda se zabývají odlišnými věcmi. Přeložíme-li si to pro naše potřeby, začíná se nám rýsovat řešení, které zdaleka nebude tak černobílé.

I.

Nejprve varianta a): Písmo a věda má stejný předmět. Pokud odpovíme ANO, co to znamená? Myslíme tím, že má zcela přesně stejný předmět? To by snad nikdo vážně netvrdil. Pod touto větou si spíše představíme, že Písmo i přírodní vědy „ukazují ke stejnému předmětu“, nebo spíš „vypovídají o stejném předmětu“, jímž je stvoření. Ale protože ukazují každý po svém, a ze zcela jiných východisek, tyto výpovědi se nemusí shodovat, ba dokonce mohou být zcela odlišné. Připustíme-li například, že nějaký předmět leží v prostoru mezi pozorovateli, je věta „předmět se vzdaluje“ stejně správná, jako věta „předmět se blíží“. Jen je třeba vyjasnit si pozici „kam“ se blíží a „odkud“ se vzdaluje. Vytvořit si meta-pozici. A jeví se, že věda a Písmo se skutečně dívá na svět ze zcela odlišných pozic, a tak můžeme vyslovit: tím, jak pro nás nabývá na důležitosti pohled vědy, ztrácí na důležitosti pohled Písma. Jenže tady narazíme na tomisty a vůbec na všechny, kteří tvrdí „neměnnou a úplnou pravdu výpovědi“,

zejména teologické. Svět jako stvoření je uspořádán v souladu s Rozumem, a proto se nám nemůže vzdalovat. Takovou sebe-jistotu v porozumění stvoření považují za neudržitelnou, za jeden z důvodů hloubky této roztržky.

Ale ponechme tuto linku stranou a podívejme se na variantu b), na vnitřní logiku toho výkladu, který se prosadil, v převažující dějinné interpretaci zdánlivě „zvítězil“ (dodávám „na nějakou dobu“).

Podle něj má předmět vědy a předmět toho, o čem vypovídá Písmo, jen velmi málo co společného, v extrémním výkladu nemá „nic společného“ (to považují za jasný protimluv, nicméně na nějakou dobu ovládl myšlení evropské kulturní oblasti). V podtextu tohoto výkladu stojí přesvědčení, že o světě vypovídají přírodní vědy a vše, co plyne z Písma, a křesťanství je věcí etiky a vnitřního života člověka, která nesouvisí s exaktními přírodními vědami. Ty totiž mají svůj jasně vymezený předmět, ke kterému nepatří nic, co se týče víry. Chceme-li se tedy chovat tak, aby to odpovídalo povaze světa, máme organizovat náš vlastní svět tak, aby odpovídal našemu poznání, strukturovat ho pokud možno v souladu s jeho vlastními zákonitostmi. Očistit ho od všeho, co není „vědecké“ a co do něj tedy nepatří. Toto směřování je nazváno osvícenstvím a přenáší velkou odpovědnost za svět na člověka, který se rozhodl takto poznávat zákonitosti světa a postupovat v souladu s nimi – resp. využívat je. Většinou se píše „využívat je pro dobro člověka“, nebo jinými slovy „stát na straně pokroku“, ale to vše je hodnotová orientace, kterou už do čistě vědeckého pohledu na svět jako předmět vědy někdo propašoval „zvenku“. Odkud, pokud to není z Písma? Odkud vůbec vzala věda „dějiny“ než z dějin spásy? Odkud zná věda jinou hodnotu než pravdivost výroku? Podle čeho se orientuje „pokrok“?

Samé otázky. Osvícenství stojí „na vodě“ a je jen zdánlivě „vědecké“ – jde o nesourodý slepenec důvěry ve vědu a důvěry ve vlastní schopnosti toho či onoho nositele té které

ideologie, protože o nic jiného než o ideologie nejde. Jedná se o ideologie, protože jde o soubory tvrzení, provázaných do jednoho celku, ve kterých nelze diskutovat o jednotlivých východiscích přesto, že zvnějšku lze snadno dokázat jejich nekonzistentnost. Vůči ideologiím se lze jen vymezit. Že jde o ideologie, se pozná podle toho, že hájí svoji „správnost“ (včetně vnitřní rozpornosti) i za cenu popření svých vlastních principů. Prakticky v tomto případě: „osvobodíme člověka i proti jeho svobodné vůli, protože víme lépe než on, co je jeho osvobození“. Jiný příklad: „my víme, co se nesmí, a tím se lišíme od těch, kdo nehlásají to, co my, protože oni nemohou totéž co my (osvícenci), totiž vznášet jakékoli obecné nároky a už vůbec nedovolujeme, aby se vzpírali osvícenství.“

Není divu, někteří moci chtějí jednotlivci brzy pochopili, jak skvělý mocenský nástroj se tu nabízí.

Jak osvícenci zdůvodňují tuto svoji nadřazenost? Nijak. Prostě „mají pravdu“, protože je to pravda, která je v souladu s dějinami. „S jakými dějinami?“, můžeme se zeptat. „Přeci s dějinami, které daly veškerou světskou moc právě nám, osvícencům“, odpoví s úsměvem a zakáží ostatním, aby to jakkoli zpochybnili, protože svobodní jsou přeci proto, aby s tím (v rámci hegelovské pravdy jako poznané nutnosti) souhlasili. „Ale tohle jsme tu už jednou měli“, napadne nás, jen se to jmenovalo „vládnoucí role dělnické třídy v čele s KSČ“ ...

Varianta b) nás zavedla do absurdity, kterou zažíváme dnes a denně, když řešíme problémy eurooptimistů, eurohujerů a všech, kdo touží po moci, kdo lidem okolo sebe normují život a předepisují, co nesmí a musí a přitom mají plná ústa svobody. Varianta b) už je dnes natolik průhledně „blbá“, že si toho může všimnout kdekdokdo. Ale co můžeme dělat? Především se poohlédnout, jak si s tímhle problémem poradit nějak nově, se zkušeností, kterou máme, s odstupem, který jsme mohli získat.

II.

Předně problém vědy: kde se bere její sebejistota? „Ty věříš vědě?“, můžeme se dnes zeptat, protože už skoro nikdo nerozumí, co vlastně ti vědci tvrdí a jestli si z nás přitom nedělají legraci. Pokud člověk alespoň trochu nahlédne do nějakého úseku vědy, zjistí, jak tenký led to je. Statistické výsledky, aniž by bylo jasné, co je a proč, teorie, které pokulhávají, stále se vracející problém, co je příčinou a co účinkem atd. Co ve vědě platilo před deseti lety, už neplatí, a co platí nyní, to dříve nebo později také nebude platit. Co je to tedy „platnost ve vědě“? Kdo by hledal odpověď, koho to zajímá? O „paradigmatech“ vědy se už jen žvaní, věda nás ve většině už úplně míjí, jen víme, že „je“, zajímá nás pouze aplikace vědy, resp. to, jak rozumíme technologii. Chceme dosahovat cílů, chceme mít věci kolem sebe pod kontrolou. A právě to je důsledek onoho tragického dělení, oné po-galileovské situace, ve které se mnohým zarytým držitelům Pravdy na obou stranách podařilo oddělit vědu a víru, výpovědi fyziky (především) a výpovědi Písma, jako by neměly něco společného, jako by se nevztahovaly ke stejnému předmětu.

Ale jsou tací, kteří o vědě nepochybují. Těm je třeba ukázat věc ještě obecněji. Platí to o vědě obecně, ale nejmarkantnější je to na vědě o člověku, tedy sociologii a psychologii. Člověk nemůže být předmětem vědy, protože není jako předmět vědy uchopitelný. Proč toto zásadní tvrzení a jak ho obhájit? Protože člověk není to, co „je“, ale to, co teprve bude. Je sám sobě otázkou, kterou nejde zodpovědět „najednou“. Otázka, kterou si člověk klade, se týká jeho budoucnosti, je to otázka „co mám dělat?“. Pro sociální vědy je předmětem člověk minulosti, jen to, co bylo. Jejím předmětem nemůže být to, co je pro vědu podstatné, totiž „co je“. Žádná věda o člověku nemá pod kontrolou odpověď na otázku „co bude“, i když se o to sebevíc snaží.

Člověk si klade otázku „co mám dělat“, ta je součástí jeho „jsem“. Tuto otázku nelze pominout a měl by si ji klást i vědec, který se zabývá člověkem, lidmi. Pokud si ji neklade,

nerozumí sám sobě a jeho výpovědi mohou (lidem) spíš uškodit než pomoci. Člověk, který si myslí, že si takovouto otázku nemusí klást, chce jen „kontrolovat“ svoje okolí, ale dříve nebo později právě v této kontrole selže. Zeslábne, zmýlí se, prohraje, najde svého přemohitele, umře. A jak se stalo, že se předmětem života člověka stala především starost o kontrolu toho, co pod kontrolou mít nemůžeme?

Když jsme se takto zeptali, můžeme se vrátit ke Galileovi.

III.

Chyba nebyla jen u Galilea, ale i u těch, kdo tvrdili, že svět máme pod kontrolou a přitom odkazovali na pravdy Písma, na Zjevení, na uspořádání světa jako Stvoření. Shodně, Galileo i jeho církevní odpůrci, totiž mysleli svět jako předmět poznání jednou provždy. Chtěli se dobírat sumy správných odpovědí na otázky, aniž by jen tušili, že je to marnost. Ano, máme přístup k tomu, co je Bohem sestavené Universum, a jsme schopni o něm hodně vypovídat. Ale nemáme k dispozici nic, co by nás ospravedlňovalo tvrdit „poznatelnost tohoto světa“, ve smyslu aristotelských „pravd“ o světě, fixovaných jako statické výpovědi o systému. V tom šlo o spor dvou stejně zaslepených. Obě strany chtěly mít vše „pod kontrolou“. Mnozí se nepoučili dodnes, a proto stále řeší nevyřešitelný spor mezi vědou a Písmem.

V něčem není možné couvat - Galileo vnímal to, co je nesporné, že totiž výpovědi, které získal racionálním postupem skrze měření měřitelného, jsou v rozporu s Písmem. Ale co z toho plyne? Samé otázky, ale žádná odpověď. Všichni účastníci sporu, který v tomto smyslu vznikl, měli ještě jinou možnost. Předpokládat, že o světě je možné leccos vypovídat, ale svět nemáme nikdy vcelku, tak, jako nikdy na světě nemáme vcelku svůj vlastní život. Tázat se může jen ten, kdo je neúplný a neúplná tedy musí být i odpověď. I u otázky po povaze světa je nedílnou součástí odpovědi to, co teprve bude. Jistě, musíme aktuálně

odpovídat, protože musíme jednat. A naše dílčí odpověď může být ve smyslu výpovědi o světě správná, a nebo chybná. Ale vždy bude neúplná. Nikdo se z této neúplnosti nevyzuje, ani Tomášova Suma, ani vědcova věda. Věda svým způsobem vypovídá o světě, ale o světě, který pro svoje potřeby redukuje. Písmo vypovídá o světě, ale jen těmi výrazovými prostředky, které měli k dispozici ti, kdo byli naplněni Duchem a Písmo vytvářeli.

Bylo by to jednoduché, kdyby se zároveň každé vyslovené tvrzení o světě nestávalo součástí světa samého. Kdyby se na základě toho znovu a znovu neukazovala neúplnost tazajícího se člověka. A tak se věda, která v myšlení osvícenců opanovala myšlenkové pole Evropy, postarala o to, že se svět stával pro Evropany stále více předmětem vědy a přestával být především domovem člověka, tedy tím, co je naplněno vztahy, co má smysl vzhledem k jednání člověka.

S pomocí vědy vytvořili osvícenci obsah novodobého pojmu, který do té doby neměl smysl, totiž „přírody“ jako předmět přírodovědy. Většina lidí dnes bez něj neumí žít, myslet. Atd. Po nějakou dobu byl ještě člověk vnímán jako duchovní bytost, jako ten, kdo je nadán něčím víc, než celé zbylé stvoření, ale to netrvalo dlouho a už od doby Descarta začíná být moderní ukazovat, že člověk je vnímán především jako živočich, a spíše ještě jako mechanismus. A na konci 19. století se Weber a jemu podobní pokusili o kvadraturu kruhu a alespoň metodicky oddělili člověka a vědce. A tím padla jakákoli vazba na hodnoty, které mohl ještě někdo brát v úvahu jako skutečný hodnotový základ, který souvisí s Universem jako celkem všeho, co je nám k dispozici. Proč tento trend? Snad proto, že je tak svůdné nebýt ničím svázán, nepřítakat tomu, co mne přesahuje... postavit se na piedestal, který je nadepsán „Rozum“, ale je především piedestalem vlastní vůle...

Pokud jde o zaryté vyznavače vědy, ani tohle je nemusí přesvědčit, protože je vlastně věda jako taková nezajímá. Jsou technici. Jak může někdo zpochybňovat vědu a ukazovat její „neúplnost a nesoběstačnost“, když svět ovládla technika, vyplývající z vědeckého myšlení?

Ber - Ber

Berou Jan Kamený LjuzA
Zahradni 407 98364

Čtyř Dny

„Technika dokazuje správnost postupu věd!“, vytáhne takový zarytý zastánce vědy svůj trumf. A tak se v posledním kroku podíváme na techniku jako způsob dosahování cílů.

IV.

Obsahem Písma je především základní strukturace kulturního prostředí pro život člověka. Tato strukturace vychází z jasně daných hodnotových příkazů a ze vzorů jednání, v Novém zákoně potom v jednotném výkladu této tradice skrze Ježíše jako spasitele. Bůh Izraele je žárlivý a jediný, co neodpouští, je neustále se opakující „odpad od víry“. Ale co to znamená? Není to právě ten největší důkaz fatálního omylu Písma?

Podíváme-li se hlouběji, jde v případě této „žárlivosti“ o dvě zásadní témata: člověk nemá být měřítkem všech věcí – a člověk nemá sloužit „silám“. Dva jednoduché motivy. Oba jsou přesným protikladem osvícenských cílů. Zcela zjevně jde osvícencům o to, aby člověk byl měřítkem věcí a zároveň se nezabýval zákazem „klanět se silám“ (využívat je k dosahování cílů).

Ve starozákonním ohledu tím byly myšleny především síly magie – na příběhu Josefa v Egyptě, ale i následně u Mojžíše, jde jednoznačně ukázat, že je oprávněné používat postupy, které by dnes šly označit jako „magie“, jen s tím rozdílem, že to bylo „na Boží pokyn“, že to bylo v souladu s jeho plánem, s Universem. Bůh zapovídá dosahovat skrze síly tohoto světa utilitárních cílů. V Novém zákoně je to jednoznačné – v životě má jít o jednání v souladu s radostnou zvěstí!

U Galilea ještě nešlo o mnoho, protože byly ve hře jen způsoby popisu skutečnosti a bylo v lidských silách udržet Universum jako předmět, ke kterému se vztahujeme a které nás přesahuje. Ale v případě techniky jde už jen a jen o dosahování cílů, utilitárních cílů spojených s ničím neomezenou vůlí člověka. A tak se právě technika stala jednou z praktik,

na kterou se vztahuje Boží zdvižený prst. Dosahování cílů? Ano, ale doprovázené otázkou, zdali je to v souladu s Boží vůlí, nikoli jako výsledek sebezbožštění a zbožštění vlastní vůle. Technika se v tomto smyslu dnes stále více jeví jako magická praktika.

Dosahování utilitárních cílů je běžné a je součástí celé lidské historie. Ale v Písmu vždy bylo tak či onak ukázáno, že je správné se vždy znovu a znovu ptát, zda je to či ono v souladu s Boží vůlí, zda je to či ono jako postup „správné“ v očích Božích. Po Novém zákonu již ne jen podle „předpisů a vzorů“, ale v příkazu „aplikovat na svůj život Ježíšův vzor“. Technika se v tomto smyslu „utrhla ze řetězu“, od vazeb na vztah k Universu, Stvoření ve smyslu Písma. Dnes je správné téměř vše, co je možné, a hranice toho, co ještě odolává této likvidaci skutečného obsahu slov „správné a nesprávné“, je stále posunována, jako by o ní mohl a měl rozhodovat člověk sám. Tím ale člověk naplňuje výměr „svévolníka“, toho, kdo dosahuje svoje cíle v rozporu s Božím plánem. Používá sil, jejichž povahu nezná, vydává se jim tedy na pospas. Slouží „cizím bohům“.

Nejde tedy jen o to, že obraz vědy o světě je redukující (je zaměřen jen na měřitelné), předmět vědy není Universum, není to „stvoření“ jako celek. I sama orientace člověka k dosahování cílů je bez vztahu k Universu jako Stvoření v zásadě zvrácená, a žádná „ekověda“ nemůže nahradit onen soulad se Stvořením, který jsme ztratili skrze myšlení vědy a nabídku dosahování cílů prostřednictvím techniky a s ní spojených „praktik“.

Nemůžeme vykročit ze světa, který je důsledkem jednání (a selhávání) lidí, ale zároveň nemůžeme vykročit z dějin Universa, jejichž Pánem je Bůh. Můžeme se snažit naslouchat vnitřním hlasům, můžeme přemýšlet a osvobodovat se postupně z pout redukujícího myšlení, můžeme leccos. Můžeme se postupně odpoutávat od nezávaznosti a snadnosti dosahování cílů, které nám nabízí technika. A můžeme se otevírat tomu, co nás přesahuje,

protože jen tak se vrátíme před toto tragické dělení, které nás svazuje a nahání do pastí všech manipulativních novo-osvícenských hnutí, do pastí jejich mocenských technik (v jejichž základu už jsou dávno vědomě zapracovány jednotlivé elementy ukázané v této analýze). Jde o postupy, které dále staví na sebe-zbožštění jejich tvůrců a přísluhovačů a záměrně zakrývají to, co bychom mohli vidět, zahlušují nás, abychom nezaslechli to, co bychom mohli zaslechnout, zaměstnávají nás uměle vyvolanými problémy, abychom nemohli jednat tak, jak bychom jednat chtěli.

